

Nr 262.

Av herrar **Holmström** och **Björk** i Tryde, om ersättning av statsmedel med vissa belopp till förre kommissarien vid fästningspolisen i Boden *E. A. Clementz*.

Med anledning av en under 1930 års riksdag väckt motion, nr 387, har Kungl. Maj:t jämlikt statsutskottets hemställan i utlåtande nr 133 erhållit riksdagens bemyndigande att till förre kommissarien vid fästningspolisen i Boden *E. A. Clementz* utbetala ett belopp av 20,000 kronor såsom ersättning för vissa honom åsamkade förluster, men har för utbetalningen av beloppet föreskrivits det villkoret, att *Clementz* skulle visa sig hava träffat ackord med sina fordringsägare.

Statsutskottets utlåtande är så lydande:

»Utlåtande i anledning av väckta motioner angående utbetalande till förre detektivkonstapeln *E. A. Clementz* av viss ersättning.

Uti en inom andra kammaren av herr *A. Vougt m. fl.* väckt motion (nr 387) har hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att till förre detektivkonstapeln *Ernst Alfred Clementz* må utbetalas ett belopp av 34,624 kronor 1 öre jämte fem procent årlig ränta därå från den 4 juni 1928, ävensom ytterligare ett belopp av 1,286 kronor 50 öre.

Vidare har uti en av *samma motionärer* väckt motion (nr 388) hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att till *Clementz* må för ettvar av åren 1929 och 1930 utgå ett årligt understöd av 4,000 kronor, dock med avdrag för den inkomst, han kan för sistnämnda år erhålla i statens eller kommunal tjänst.

Båda dessa motioner hava remitterats till statsutskottet för förberedande behandling.

Till stöd för sin framställning i motionen nr 387 hava motionärerna anfört, bland annat, följande:

Sedan kommandanten i Boden sommaren 1919 förklarar befattningen såsom fästningspoliskommissarie i Boden ledig till ansökan, har dåvarande detektivkonstapeln vid Malmö poliskår löjtnanten i reserven *Ernst Alfred Clementz*, vilken vid tillfället fullgjorde militärtjänstgöring vid Malmslätt och icke ägde tillgång till tjänstgöringsbetyg m. m., medelst telegram till kommandanten anmält sig såsom sökande till den sålunda ledigförklarade befattningen. Ansökningen innehöll begäran om åtta dagars anstånd med insändande av övriga handlingar, enär sökanden vore stadd å fältmarsch, samt inkom före ansökningstidens utgång till kommandanten. Den 2 september 1919 insände *Clementz* handlingar till komplettering av ansökningen, vilka kommo kommandanten tillhanda först efter det ansökningstiden utgått. Den 15 september 1919 utnämnde kommandanten, som ansåg *Clementz*' ansökning rätteligen gjord, denne att från

och med den 24 samma september vara (ordinarie) poliskommissarie vid fästningspolispersonalen i Boden, samt utfärdade samtidigt fullmakt för denne å beställningen, med rätt att åtnjuta den lön och övriga förmåner, som enligt stat och författningar åtföljde densamma. Sedan Clementz erhållit kortare anstånd med dess tillträdande men samtidigt fått meddelande, att vidare uppskov ej kunde beviljas, tillträdde han beställningen den 13 oktober 1919.

Kommandanten hade, härutinnan själv i god tro — och detta otvivelaktigt med en viss rätt — meddelat Clementz, att dennes utnämning vore definitiv. För övrigt hade kommandanten givetvis icke i annat fall utfärdat fullmakten för Clementz. Denne kunde icke erhålla någon längre tjänstledighet i Malmö från sin ordinarie tjänst såsom detektivkonstapel. Då han såsom utnämnd fästningspoliskommissarie lydde under krigslagarna och alltså var pliktig att på den av kommandanten givna ordern inställa sig till tjänstgöring i Boden, måste han taga avsked från sin befattning vid Malmö poliskår. Han gjorde också detta i den fulla och av kommandanten styrkta övertygelsen, att hans utnämning i Boden vore definitiv. Dessutom fick hans hustru, vilken innehade en anställning hos en firma i Malmö, avlönad med mellan 4,000 och 5,000 kronor årligen, samtidigt begärt entledigande.

Emellertid hade vissa Clementz' medsökande hos Kungl. Maj:t anfört besvär över hans utnämning. Genom beslut den 31 december 1919 — alltså 3½ månad efter Clementz' utnämning — prövade Kungl. Maj:t, enär i vederbörande författning och i den kungörelse, varigenom beställningen i fråga ledigförklarats, jämväl föreskrivits, att ansökan till beställningen skolat åtföljas av tjänste- eller meritförteckning jämte vissa andra angivna handlingar, men Clementz, som i *laga tid* anmält sig såsom sökande till beställningen, *först efter ansökningstidens utgång* ingivit tjänsteförteckning jämte övriga av honom åberopade handlingar, samt vid sådant förhållande Clementz' ansökan icke bort komma under bedömande, lagligt att, med undanröjande av kommandantens beslut, visa målet åter för förnyad prövning av *övriga*, i vederbörlig ordning inkomna ansökningar. I och med detta Kungl. Maj:ts beslut, som grundade sig på rent formella — och även i sådant avseende kanske icke alltför hållbara — synpunkter, var Clementz utestängd från vidare konkurrens med övriga sökande, oaktat han, enligt vad handlingarna utvisa, var den till befattningen mest kompetente och skickade sökanden. — Kungl. Maj:ts beslut fattades på föredragning av dåvarande chefen för lantförsvarsdepartementet E. A. Nilson, vilken väl dock, med hänsyn till ärendets rent formellt-juridiska natur, endast anslutit sig till vederbörande departementstjänstemäns uppfattning. Att beslutet skulle komma att medföra så olyckliga följder, som sedan blev fallet, kunde då naturligen icke heller förutses.

Kommandanten lyckades hos Kungl. Maj:t utverka, att Clementz fick å förordnande uppehålla befattningen såsom fästningspoliskommissarie, tills densamma besattes med ordinarie innehavare. Sedan genom Kungl. brev den 19 mars 1920 kommandanten 'förständigats att utan obehövlig tidsutdräkt' utnämna ny fästningspoliskommissarie, skedde sådan åtgärd den 20 i sistnämnda månad.

Clementz stod nu utan anställning. Hans tjänst i Malmö var redan tillsatt, och han kunde icke heller erhålla ens extra polisbefattning, då han överskridit den för antagande till polisman överskridna åldern.

Polismästaren i Malmö har i skrivelse den 27 augusti 1921 till arméförvaltningens civila departement meddelat, bland annat följande: 'Rörande anställningen av polispersonal i Malmö finnes endast stadgat, att den antages

av polismästaren på en månads uppsägning. Beträffande avgång från polis-
mans befattning till annan tjänst har den praxis sedan åtskilliga år tilläm-
pats, att polismannen erhåller avsked från och med den dag, han tillträder
sin nya befattning. I förevarande fall tillgick så, att Clementz, som den 15
september 1919 utnämndes till poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden,
den 20 september 1919 erhöll begärt avsked från polistjänsten härstädes från
och med den 20 oktober 1919. Därest Clementz alltså skulle begärt någon
längre tids ledighet, hade sådan, enligt vedertagen praxis, ej blivit honom be-
viljad. Yngve Schaar.'

Clementz, som icke ägde någon förmögenhet utan tvärtom redan 1919 hade
att dragas med studieskulder till ett belopp av närmare 15,000 kronor, nödgas-
des nu taga anställning vid olika regementen under de närmaste åren mot en
låg avlöning. Sedermera har han verkat såsom tulldetektiv, men är sedan
den 1 januari 1929 utan anställning, enär hans sista tjänst indragits. Han
har under åren sökt poliskommissariebefattningarna i sex samhällen, en stads-
fiskalstjänst och diverse agenturer. I fråga om förstnämnda tjänster torde han
hava blivit förbigången, enär hans meriter legat för långt tillbaka i tiden och
han själv uppnått för hög ålder. Hans specialutbildning för polistjänst har
å andra sidan medfört, att hans förutsättningar att slå sig fram genom enskild
verksamhet icke varit stora, helst han saknat eget kapital.'

Sedan motionärerna härefter, till styrkande av att Clementz ådagalagt dug-
lighet under sin tidigare tjänstgöring å olika verksamhetsområden, åberopat
åtskilliga intyg, hava motionärerna vidare anförd följande:

'Under åren 1920—1928 (det sista året han hade anställning) hava Clementz'
sammanlagda inkomster uppgått till omkring 29,000 kronor. Såsom fästnings-
poliskommissarie skulle han för samma tid hava lyft en avlöning på cirka
66,000 kronor. Hade han kvarstannat som detektivkonstapel i Malmö skulle
han såsom sådan hava uppburit omkring 5,000 kronor om året, vartill kom-
mit, att hustrun då kunnat behålla sin goda anställning och att Clementz jäm-
väl bevarat sin beföringstur. Hustrun har under de sista åren varit sjuklig.
Så har även tidvis varit förhållandet med sonen, som nu är sju år. Enbart
för familjens sjukvård har Clementz måst utgiva omkring 5,000 kronor. Hans
inkomster hava icke på långt när räckt till familjens underhåll och de för
varje år snabbt växande skuldräntorna. Hans skuldsättning uppgår nu till när-
mare 50,000 kronor. En avsevärd del härav belöper på år 1929, då han va-
rit arbetslös men med hänsyn till Stockholms rådhusrätts dom — som ne-
dan skall närmare beröras — kunnat uppbringa viss kredit. Det måste te
sig ytterst bittert för denne man att efter en lång och arbetsfylld bana nu
stå utan arbete och utan större utsikter att erhålla för honom lämpligt så-
dant, medan han, vare sig han fått behålla tjänsten i Boden eller kvarstan-
nat i sin anställning i Malmö, skulle hava befunnit sig i goda ekonomiska om-
ständigheter och sannolikt varit helt skuldfri.

1928 uttog Clementz vid Stockholms rådhusrätt stämning å Kungl. Maj:t
och kronan och yrkade, under åberopande av att Kungl. Maj:ts beslut, varige-
nom hans utnämning i Boden undanröjts, icke stått i överensstämmelse med
gällande författningar, ersättning för den skada, han genom beslutet lidit. Råd-
husrätten utlät sig genom dom den 5 september 1928 enhälligt sålunda: 'Enär
kommendanten i Boden genom en till Clementz utfärdad fullmakt utnämnt och
förordnat Clementz att från och med den 24 september 1919 vara poliskom-
missarie vid fästningspolispersonalen med rätt att åtnjuta den lön och de öv-
riga förmåner, som enligt stat och författningar åtföljde denna beställning,

ävensom kungjort utnämningen å kommandantsorder, som bragts till Clementz' kännedom, samt Clementz, som med hänsyn till vad sålunda förekommit varit pliktig vid laga ansvar att inställa sig i Boden för att utöva tjänsten, efter åtnjuten permission inträtt i tjänst den 13 oktober 1919 och sedermera under någon tid utövat befattningen, ty och som på grund härav och då utnämningen trätt i kraft såsom en av militär myndighet given befallning och i vart fall någon särskild tid för klagan över sådan utnämning icke funnes stadgad, vadan i förevarande fall utnämningens giltighet icke kunde antagas hava varit betingad av laga kraft å beslutet, annat icke kunde anses än att Clementz efter inträdet i tjänst såsom poliskommissarie innehåft ordinarie anställning på staten för polispersonalen i Boden, och Clementz vid sådant förhållande icke kunnat avskedas eller eljest avföras ur rullorna annat än av särskilda i lag fastställda anledningar; alltså och då emellertid Kungl. Maj:t utan sådan anledning, som sålunda åsyftades, sedermera meddelat beslut, som föranlett, att Clementz från och med den 20 mars 1920 försatts ur tjänst, samt kronan vid sådant förhållande icke kunde undgå att ersätta Clementz för den förlust i inkomst, som Clementz genom Kungl. Maj:ts ifrågavarande åtgärd lidit, och kronan icke haft något att erinra mot storleken i och för sig av det av Clementz uti sådant avseende för tiden från och med den 20 mars 1920 till den 1 maj 1928 slutligen fordrade belopp å 34,624 kronor 1 öre, men Clementz i övrigt i målet framställda skadeståndsanspråk måste anses sakna fog, prövade rådhusrätten rättvist i så måtto bifalla Clementz' talan, att kronan förpliktades att genast mot kvitto till Clementz utgiva 34,624 kronor 1 öre jämte fem procent årlig ränta därå från stämningdagen den 4 juni 1928, till dess betalning skedde; och skulle kronan tillika ersätta Clementz' rättegångskostnader med skäliga ansedda 1,200 kronor jämte vad Clementz visade sig hava utgivit i lösen för rådhusrättens protokoll i målet.

Svea hovrätt, varest målet fullföljts, prövade emellertid i dom den 3 maj 1929 rättvist, att på anförda skäl, med ändring av rådhusrättens dom, ogilla Clementz' i målet förda talan.

Kungl. Maj:t i högsta domstolen, varest Clementz fullföljt sin talan, har genom dom den 1 februari 1930 utlätit sig: 'I målet är upplyst, att kommandantens i Boden beslut den 15 september 1919, varigenom Clementz utnämns till poliskommissarie vid fästningspolispersonalen i Boden, blivit på anförda besvär undanröjt genom Kungl. Maj:ts beslut den 31 december samma år, samt att Clementz sedermera allenast varit förordnad att tills vidare intill dess tjänsten bleve med ordinarie innehavare besatt uppehålla densamma, vilket förordnande upphörde den 20 mars 1920, då annan person till tjänsten utnämndes.

Vid sådant förhållande och då Clementz icke kan därå att, innan Kungl. Maj:ts berörda beslut gavs, kommandanten för honom utfärdat fullmakt å tjänsten och inkallat honom till tjänstgöring, grunda rätt att ändock varda bibehållen vid de med tjänsten förenade löneförmåner,

samt även om det finge anses att kommandanten genom nämnda åtgärder eller i annat avseende förfarit felaktigt, kronan i allt fall icke är ersättningskyldig för Clementz därigenom tillskyndad skada,

prövar Kungl. Maj:t lagligt fastställa det slut, vari hovrätten stannat.'

Härmed har högsta domstolen alltså fastslagit, att kronan icke är till Clementz betalningsskyldig för den av honom lidna skadan. Det tillkommer icke oss att ingå på sakens juridiska sida. Vi vilja endast påpeka, att en framstående auktoritet på förvaltningsrättens område, professorn Robert Malmgren

i Lund, i målet för Clementz' räkning författat en skrift, vari han för sin del hävdar en motsatt uppfattning mot högsta domstolens nu tillkännagivna.

Högsta domstolen hänvisar emellertid indirekt Clementz att vända sig mot kommandanten. Av dess motivering framgår nämligen, att det icke finge anses uteslutet, att denne vore ersättningsskyldig på grund av felaktigt förfarande.

Härvid är att märka, att Clementz redan 1922 anmälde saken för militieombudsmannen under anhållan, att den eller de, som i saken gjort sig skyldiga till tjänstefel, måtte ställas under åtal. Militieombudsmannens resolution, given den 10 oktober 1922, är av följande lydelse: Av handlingarna framgick, att sedan kommandanten i Boden genom beslut den 15 september 1921 på ansökan utnämnt Clementz att vara poliskommissarie vid fästningspolispersonalen i Boden, men detta beslut genom besvär av andra sökande till tjänsten dragits under Kungl. Maj:ts prövning, Kungl. Maj:t den 31 december samma år, enär Clementz, som inom laga tid anmält sig som sökande till beställningen, först efter ansökningstidens utgång ingivit tjänsteförteckning jämte övriga av honom till stöd för ansökningen åberopade handlingar, samt vid sådant förhållande den av Clementz gjorda ansökningen icke bort vid beställningens tillsättande komma under bedömande, prövat lagligt att med undanröjande av överklagade beslutet visa målet åter till kommandanten för förnyad prövning av övriga i vederbörlig ordning inkomna ansökningar.

Som emellertid de av Clementz i ansökningen åberopade förhållanden innefattade upplysning jämväl rörande Clementz' frejd, värnpliktsförhållanden och övriga för tjänsten erforderliga kvalifikationer, fann M. O. kommandantens ovannämnda beslut, även om detsamma finge anses felaktigt, icke vara av beskaffenhet att kunna för kommandanten medföra ansvars- eller ersättningsskyldighet.

I korthet sammanfattat är alltså läget det, att Clementz av kommandanten erhöll fullmakt på tjänsten såsom fästningspoliskommissarie. Såväl kommandanten som Clementz ansågo fullmakten bindande för kronan, och häri torde de haft stöd av en åtminstone hittills fullständigt enig rättsuppfattning. Denna uppfattning vinner ytterligare stöd därav, att det vid tiden för utnämningen aldrig torde hava hänt, att på anförda besvär någon med den ifrågavarande jämförlig militär utnämning undanröjts av Kungl. Maj:t. Då Clementz vidare stod i ett tvångsläge därutinnan, att han såsom lydande under krigslagarerna hade ådragit sig ansvar (och ett mycket strängt sådant) enligt strafflagen för krigsmakten, om han icke inställt sig till tjänstgöring efter permissionens utlöpande samt han å andra sidan icke kunde erhålla tjänstledighet från sin befattning i Malmö, lär vara uppenbart, att han i den föreliggande situationen handlat precis så som varje annan skulle hava gjort, d. v. s. inställde sig till tjänstgöring i Boden och tog avsked i Malmö. Att Kungl. Maj:t skulle undanröja utnämningen, därmed hade han — med hänsyn till fullmakten och kommandantens uttalanden — icke den ringaste anledning att räkna.

Rättskänslan måste alltså bjuda, att Clementz på det ena eller andra sättet får ersättning för de skador, han oförskyllt lidit genom utnämningens undanröjande — eller, om man så vill, genom att kommandanten försäkrat honom om utnämningens giltighet och i konsekvens härmed utfärdat fullmakten. Försöken att på rättslig väg få ut ersättningen av kronan hava strandat genom Kungl. Maj:ts dom. Oss synes, med hänsyn till denna doms motivering, icke vara uteslutet, att högsta domstolen ogillat Clementz' talan på grund därav, att högsta domstolen ansett sig icke äga befogenhet att ingå i realprövning

rörande lagligheten av ett utav Kungl. Maj:t i statsrådet fattat beslut. Är detta fallet, är det uppenbart, att Clementz' varit rettslös mot kronan.

På sätt framgår av militieombudsmannens ovan införda resolution den 10 oktober 1922 läres någon utsikt för Clementz att utav kommandanten utfå ersättning för sina skador icke heller förefinnas, då militieombudsmannen ansett dennes förfarande, även om det vore felaktigt, icke vara av beskaffenhet att föranleda ersättningsskyldighet.

Clementz är alltså genom myndigheternas (Kungl. Maj:ts och kommandantens) åtgärder utan egen skuld berövad sitt levebröd och står för närvarande inför fullständig ruin med en sjuklig hustru och en sjuårig son att försörja. Även om man kan hava den uppfattningen, att ingen bestämd ämbetsman kan lastas för att utvecklingen gestaltat sig på detta olyckliga sätt, och även om det är uppenbart, att från myndigheternas sida denna utveckling aldrig varit åsyftad, så måste man dock säga sig, att i förevarande fall, om någonsin, borde föreligga skyldighet för staten att träda hjälpsamt emellan åt en person, som kostat på sig en god utbildning för allmän tjänst och med heder tjänat det allmänna många år men som genom ett enda till sina konsekvenser ej genomtänkt och på rent formella grunder fotat Kungl. Maj:ts beslut i förening med idel olyckliga omständigheter i övrigt nu vid 43 års ålder måste se sitt liv nära nog förstört. Clementz verkar nu en bruten man. Utsikterna för honom att efter allt vad han genomgått slå sig fram på en ny bana äro icke stora. Och även om han skulle lyckas erhålla en tillfredsställande anställning, kan han aldrig på egen hand repa sig ur den ekonomiska misär, vari han genom ett oblikt öde råkat. För övrigt är givetvis hans nuvarande stora skuldbörda ett hinder för honom att erhålla anställning. Ett kraftigt och tillräckligt kraftigt handtag från det allmänna är här, om någonstades, motiverat. Sådant har givits i många andra fall, där omständigheterna icke varit på långt när så ömmande som i det föreliggande.

Oss synes, att den hjälp, som må komma Clementz till godo, bör beräknas till vad han skulle hava blivit berättigad till, därest Stockholms rådhusrätts dom blivit i de högre instanserna fastställd eller vunnit laga kraft. Genom denna dom tillerkändes Clementz 34,624 kronor 1 öre jämte fem procent årlig ränta därå från den 4 juni 1928, tills likvid skedde, ävensom ersättning för rättegångskostnaderna med 1,200 kronor jämte protokollslösen vid rådhusrätten, uppgående till enligt för oss företedda protokoll 86 kronor 50 öre. Rådhusrättens beräkning har skett efter grunder, som av kronans ombud vitsordats såsom skäliga. Att även gottgörelse för rättegångskostnaderna tillerkännes Clementz synes oss skäligt, när dels rättegången varit en naturlig följd av kronans förfaringssätt mot Clementz, dels också den under rättegången förebrogta utredningen ligger till grund för ärendets vidare bedömande.

De nämnda beloppen komme icke att oavkortat tillfalla Clementz, utan allt, eller så gott som allt, komme att gå till hans borgenärer. Men hjälpen skulle dock sätta Clementz i stånd att genom ett för borgenärerna antagligt ackord något så när förnöja dem och därmed även resa sig ur sin misär och återställa det anseende, han tidigare haft som en ekonomiskt vederhäftig man. Han har från vänner och anhöriga rönt mycken välvilja och fått låna stora belopp. Särskilt efter Stockholms rådhusrätts dom och innan hovrättens dom fallit har därvid å omse sidor räknats med, att lånen komme att återbetalas till fullo eller åtminstone så gott som till fullo. Det måste för Clementz och även för dem, som ekonomiskt bisträckt honom, kännas dubbelt hårt, att dessa förhoppningar gått över styr. Att märka är även, att vissa Clementz' anhöriga

genom hans ruin skulle komma att själva drabbas av mycket stora ekonomiska svårigheter.

Att märka är emellertid, att om rådhusrättens dom blivit ständande, Clementz skulle hava blivit även för framtiden berättigad till skadestånd, ty det skadestånd, rådhusrätten yttrat sig över, har icke avsett längre tid än till den 1 maj 1928. Såsom av det föregående framgår, är Clementz icke heller hjälpt med den föreslagna engångsersättningen. Det synes oss därför som om staten, i konsekvens med rådhusrättens dom, borde bevilja Clementz ett årligt understöd för de närmaste åren, avsett att lindra svårigheterna för honom och hans familj att försörja sig och även att amortera återstående skulder. Detta understöd torde för närvarande böra begränsas till två år, 1929/1930, enär förhoppningarna icke torde böra uppgivas att Clementz skall kunna erhålla sådana inkomster, att understödet blir obehövt. Härjämte bör stadgas, att understödet ej bör utgå i den mån Clementz kan erhålla inkomster i statlig eller kommunal tjänst.⁷

Vidkommande motionen nr 388 hava motionärerna såsom motivering för det däri framställda förslaget åberopat innehållet i motionen nr 387.

Av den av motionärerna förebragta utredningen synes utskottet framgå, att Clementz utan eget förvållande genom vissa av vederbörande myndigheter vidtagna åtgärder kommit att bliva lidande och försatts i en sådan situation, att hans ekonomi blivit allvarligt rubbad. Även om Clementz' ersättningsanspråk gent emot kronan genom Kungl. Maj:ts dom den 1 februari 1930 lämnats utan bifall, torde dock starka billighetsskäl kunna anföras för att någon gottgörelse lämnas Clementz för de förluster, som drabbat honom.

Utskottet har därför velat föreslå, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att, därest Clementz visar, att han träffat ackord med sina fordringsägare, till honom från anslaget till oförutsedda utgifter utbetala ett belopp av 20,000 kronor. Däremot kan utskottet icke finna skäl föreligga, att, såsom i motionen nr 388 föreslagits, bevilja Clementz ett årligt understöd för ettvarvt av åren 1929 och 1930.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen i anledning av herr Vougts m. fl. motion II: 387 må bemyndiga Kungl. Maj:t att under ovan angivna villkor från anslaget till oförutsedda utgifter till förre kommissarien vid fästningspolisen i Boden E. A. Clementz utbetala ett belopp av 20,000 kronor såsom ersättning för vissa honom åsamkade förluster;

b) att herr Vougts m. fl. motion II: 388 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 2 maj 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. Kvarnzelius.»

Det har numera blivit upplyst, att åsyftat ackord icke kunnat genomföras, i det att en av borgenärerna, som själv är tjänsteman (om tre år i pensionsålder) och som uppgiver sig svara för mera än tredjedelen, närmare hälften av E. A. Clementz' totala skuldsumma, förklarar sig sakna möjlighet att samtycka till ackord, enär detta skulle vara liktydigt med samtycke till en orimlighet, den orimligheten nämligen, att borgenären ifråga, som icke har andra

tillgångar än sedan länge hårt ansträngda löneinkomster av sin tjänst, i händelse av samtycke till ett ackordsförslag skulle juridiskt förplikta sig till att i all sin framtid ägna sig åt den för honom såsom omöjlig synliga uppgiften att ensam betala en stor del av de betydande skulder, som staten genom en försummad eller bristfällig lagstiftning dragit över E. A. Clementz, detta enligt den ifrågavarande borgensmannens åsikt, en åsikt, som synes hava skäl för sig.

Om den sedermera tillkomna polislagstiftningen funnits 1919 hade Clementz icke behövt komma i sitt brydsamma läge.

Uppenbart torde vara, att statsutskottet på grund av otillräckliga informationer om det verkliga läget icke kunnat förutse en dylik utgång av ackordsförslaget.

I sin hemställan om utbetalning av ovannämnda skadeersättning har statsutskottet framhållit, att starka billighetsskäl kunde anföras för att någon gottgörelse lämnades Clementz för de förluster, som drabbat honom.

Borgenären ifråga anknyter härtill den reflexionen, att om man skall rädda en drunknande, så kan detta ske antingen på det sättet, att man lyfter honom ur det våta elementet eller ock därigenom, att man giver honom räddningsredskap eller hjälper honom så nära fast mark, att han med egna krafter kan taga sig i land. Mindre effektiv hjälp än så kan icke sägas utgöra ens »någon» hjälp. Man måste antaga, att statsutskottet velat verklig hjälp och icke blott en sådan, som betydde drunkning närmare land. Vidare torde man ej kunna bortse ifrån att plikten att hjälpa är störst för den, som vållat en olycka eller varit delaktig i vållandet, vare sig vållandet är att anse såsom positiv handling eller underlåtenhet att vidtaga anstalt till förebyggande av olyckan.

Av protokollen i målet framgår, att Clementz under rättegången, till stöd för sin talan, även åberopat lagen om avtal den 11 juni 1915. Om t. ex. ett ombud för en handelsfirma, ett bolag eller en enskild person träffar avtal med tredje man om anställning eller annat, så är, enligt sagda lag, avtalet bindande för ombudets huvudman, även om avtalet icke särskilt passar denne. Huvudmannen kan naturligtvis bryta eller häva avtalet, men vid sådant fall icke undgå skadeståndsplikt. Man måste fråga sig på vilken *moralisk* och *logisk* grund staten, den starkaste av juridiska personer, bör befrias från en plikt, som utan tvekan lägges på svagare skuldror.

Av protokollen inhämtas ytterligare, att Clementz ej uttagit stämning på utfäendet av ränta för längre tid än från stämningdagen (4 juni 1928). Att detta icke skett förklaras bero på försummelse eller oförstånd av hans advokat. Detta bör emellertid icke utgöra anledning för riksdagen att bortse ifrån det faktum, att Clementz hade samma rätt att utfå ränta som att utfå kapital. Så t. ex. utdömdes 1920 års lön år 1928 utan ränta för de gångna åtta åren. Med tillägg av åtta års ränta på ränta efter 5 % och så vidare med övriga utdömda årslöner skulle det utdömda sammanlagda beloppet naturligtvis ha

blivit åtskilligt större än 34,624 kronor 1 öre, vilket utdömdes tillika med rättegångskostnaderna. Det kan antagas, att beloppet skulle hava uppgått till omkring 50,000 kronor, d. v. s. Clementz kunde ha blivit skuldfri eller nära nog skuldfri, om han haft medgång i sin talan mot kronan. Men den skada, som Clementz lidit genom ränteförlust, är vida större, enär hans skulder till väsentlig del utgjorts av växelskulder och därför måst förräntas efter högre räntesats än 5 %. Växlräntan lär under tiden ha varit ända uppe i 9 %.

För närvarande fullgör Clementz militärtjänst i Linköping.

Då det måste anses, att det av Stockholms rådhusrätt utdömda beloppet ej bort kunna göras till föremål för prutning, om det varit möjligt att taga hänsyn till nu kända förhållanden, så få vi hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att till förre kommissarien vid fästningspolisen i Boden E. A. Clementz må utbetalas dels ett belopp av 34,624 kronor 1 öre jämte fem procent årlig ränta därå från den 4 juni 1928 såsom ersättning för honom åsamkade förluster och dels även ytterligare ett belopp å 1,286 kronor 50 öre såsom ersättning för de kostnader, han haft för att söka sin rätt.

Stockholm den 22 januari 1931.

Nils Holmström.

Nils Björk
i Tryde.

